

ประกาศสถาปนาพระราชวงศ์

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลา
ธิเบศรรามาธิบดี จักรีนฤพดินเทร สยามินทร์ราชิราช บรมนาถ
บพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศ
ว่า โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
จุมภฏพงษ์บริพัตร เป็นพระโอรสองค์ใหญ่ของสมเด็จพระ
พระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระ
นครสวรรค์วรพินิต ซึ่งสมเด็จพระบรมอัยกาธิราช พระบาท
สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงประกาศสถาปนา

ตอนที่ ๒๔ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ขึ้นเป็น พระหลานเธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร ตั้งแต่
 พระประสูติกาลได้หนึ่งเดือน และต่อมาสมเด็จพระบรม
 บิตูลาธิราช พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้
 โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนค่านำพระนามเป็น พระวรวงศ์เธอ
 พระองค์เจ้า และประกาศยกขึ้นเป็น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระ
 องค์เจ้า โดยลำดับ ครั้นทรงเจริญพระวัยขึ้น พระองค์เจ้า
 จุมภฏพงษ์บริพัตร ก็ยังเป็นที่สนิหสนิหาของสมเด็จพระบรม
 บิตูลาธิราช ได้ทรงพระกรุณาใช้สอยใกล้ชิดพระองค์เป็นเนือง
 นิจ ในส่วนคุณวุฒิการศึกษา นั้น พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร
 ก็ได้ทรงรับการศึกษามาเป็นอย่างดีสมควรแก่พระบรมราช
 ตระกูลอันสูงศักดิ์ กล่าวคือ ในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๔๕๔
 ถึงปีพุทธศักราช ๒๔๖๑ ได้ทรงเข้ารับการศึกษาวิชาสามัญ
 ในโรงเรียนมัธยมวัดเทพศิรินทร์ สอบไล่ได้ชั้นมัธยมปีที่ ๖
 ครั้นแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จออกไปศึกษาวิทยาการ ณ
 ประเทศอังกฤษ ในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๔๖๔ ถึงปีพุทธ
 ศักราช ๒๔๖๘ ทรงเข้าศึกษาในโรงเรียนแฮโร จนจบหลักสูตร
 แล้วจึงเข้าศึกษาในหอไครสต์เชอรัช แห่งมหาวิทยาลัย

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ออกสฟอร์ด จนสำเร็จได้รับเกียรติปริญญาตรี ในวิชาปรัชญา
 วิชารัฐศาสตร์ และวิชาเศรษฐศาสตร์ แล้วเสด็จกลับเข้ามา
 ยังกรุงเทพฯ ฯ

เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาเสด็จกลับเข้ามากรุงเทพฯ ฯ ปีพุทธ
 ศักราช ๒๔๖๘ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานยศ
 ทหารให้เป็น ร้อยตรี นายทหารพิเศษประจำกรมทหารราบที่ ๑
 มหาดเล็กรักษาพระองค์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
 เจ้าอยู่หัว ครั้นถึงปีพุทธศักราช ๒๔๗๓ ได้ทรงเข้ารับราชการ
 สนองพระเดชพระคุณในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติในตำแหน่ง
 เลขานุการของเสนาบดี ได้รับพระราชทานยศเป็นรองอำมาตย์
 เอก ปีพุทธศักราช ๒๔๗๔ ได้เลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นเลขานุการ
 กระทรวง รับพระราชทานเลื่อนยศขึ้นเป็นอำมาตย์ตรี และ
 เลื่อนยศทหารเป็น ร้อยโท นายทหารพิเศษในสังกัดเดิม

ครั้นในปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ ได้เสด็จออกไปทรงศึกษา
 วิทยาการเพิ่มเติม ณ ประเทศอังกฤษอีก ทรงเข้าศึกษาในมหา
 วิทยาลัยแห่งเดิม ได้ทรงรับเกียรติปริญญาโท เมื่อปีพุทธศักราช
 ๒๔๗๘ ได้ทรงสอบได้นิตยบัณฑิตของอังกฤษเมื่อปีพุทธศักราช
 ๒๔๘๐

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

อนึ่ง ถึงแม้วว่า พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร เมื่อเสด็จ
กลับจากต่างประเทศในตอนหลังนี้ จะมีได้มีโอกาสทรงกลับ
เข้ารับราชการอีก ก็ได้ทรงดำรงพระองค์อยู่ในพระจริยาวัตร
อันดีงาม ทรงรอบรู้ในศิลปวิทยาสมควรแก่ชาติชาติ ทรง
เอาพระทัยใส่เข้าเฝ้าฯ ทูลละอองธุลีพระบาทในงานพระราชพิธี
อยู่เนืองนิจ และทรงรับภาระพระราชกรณียกิจแทนพระองค์ตาม
ควรแก่โอกาส จึงเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๘๘ สมเด็จพระบรม
เชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
ได้เสด็จนิวัตสู่พระมหานคร ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์ อันมีเกียรติคุณ
รุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมราชวงศ์ ในฐานะเป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่
อันสูงศักดิ์ และต่อมาในรัชกาลปัจจุบันเมื่อปีพุทธศักราช
๒๔๙๑ ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ทรงดำรง
ตำแหน่งอุปนายกผู้อำนวยการสภาอากาศไทย อันเป็นตำแหน่ง
มีเกียรติสูง พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร ก็ได้ทรงพระอุตสาห
พยายามบริหารกิจการในหน้าที่ให้เจริญก้าวหน้ามาเป็นลำดับ
อาทิเช่น ได้ทรงจัดสรรหน่วยพยาบาลไปช่วยราชการสงคราม
ณ ประเทศเกาหลี และมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นภายใน

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

พระนคร ก็เสด็จไปทรงบัญชาการบรรเทาทุกข์แก่ประชาชน ด้วยพระองค์เอง และประทับแรมอยู่ที่กองอำนวยการตลอดเวลาโดยมิได้เห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนพระองค์และหวาดเกรงต่อภัยอันตราย จนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงทราบตระหนักในพระอุตสาหของพระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร และพระราชทานกระแสพระราชนิมมาแต่เมืองโลซันน์ชมเชยเป็นประการต่าง ๆ สำหรับในด้านกระทรวงสาธารณสุข ก็ได้ทรงช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในเรื่องการศึกษาวิชาแพทย์แห่งคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เป็นอย่างดี ตลอดจนการจัดงานวันอนามัยโลก ก็ได้ทรงเอาพระทัยใส่อำนวยการให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อยอย่างสมบูรณ์เป็นลำดับมา

ทั้งนี้ ย่อมแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร ได้ทรงบำเพ็ญกรณียกิจเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติและพระบรมราชตระกูลมาโดยลำดับ สมกับที่ทรงเป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ในพระบรมราชจักรวงศ์ ในขณะที่ทรงปฏิบัติหน้าที่นำพระราชวงศ์ฝ่ายหน้า ทั้งทรงเจริญพระชนมายุ ดำรงมั่นอยู่ในสุจริตสัมมาจารี มีความจงรักภักดีเด่นชัดอยู่ในใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท สมควรที่จะยกย่องขน

ตอนที่ ๒๔ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

เป็นพระองค์เจ้าต่างกรม เพื่อเป็นที่เชิดชูพระเกียรติยศแห่ง
ราชสกุลบริพัตรของ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตร
สุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ต่อไป

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้
สถาปนาพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุมภฏพงษ์บริพัตร ขึ้น
เป็นพระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏ
ว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหมื่นนครสวรรค์ศักดิพินิต นาคนาม
ทรงศักดิ์นา ๑๑๐๐๐ ตามอย่างธรรมเนียมพระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าต่างกรมทั้งปวง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ
สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนามงคล
วิบูลย์ศุภผลมโหฬารทุกประการ

ให้ทรงตั้งเจ้ากรม เป็นหมื่นนครสวรรค์ศักดิพินิต ๕
ศักดินา ๕๐๐

ให้ทรงตั้งปลัดกรม เป็นหมื่นจ่าป่าศักราชวิฑิตเขต ๕
ศักดินา ๓๐๐

ให้ทรงตั้งสมุหบัญชี เป็นหมื่นปลัดเทศพลาภิบาล ๕
ศักดินา ๒๐๐

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

อนึ่ง โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ทรงเป็นพระราชวงศ์ผู้ใหญ่ที่ทรงคุณวุฒิปรีชาสามารถ รอบรู้นานาวิทยาการทั้งที่เป็นสกสมัย และปรสมัย ทรงเชี่ยวชาญในวิชาการทูตและแบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณีทุกยุคทุกสมัย ได้ทรงรับราชการสนองพระเดชพระคุณในกระทรวงการต่างประเทศมาตั้งแต่เริ่มแรก ได้ทรงปฏิบัติหน้าที่ทั้งที่เป็นงานประจำตามตำแหน่งและงานพิเศษ ด้วยพระอุตสาหวิริยะอย่างแรงกล้า เป็นผลให้ราชการและภารกิจซึ่ง พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ได้รับมอบหมาย ได้สำเร็จลุล่วงไปโดยเรียบร้อยเป็นคุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่ประเทศชาติโดยอเนกประการ ดังมีข้อความพิศดารปรากฏอยู่ในประกาศสถาปนาขึ้นเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๒ นั้นแล้ว

ต่อมา เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศสถาปนาเลื่อนพระเกียรติยศขึ้นเป็นพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า อีก

ครั้นถึงปีพุทธศักราช ๒๔๕๐ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ไปทรงดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูต ประจำประเทศ

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

สหรัฐอเมริกา และผู้แทนฝ่ายไทยในองค์การสหประชาชาติที่
กรุงนิวยอร์ก ก็ทรงรับการบริหารราชการในหน้าที่มาโดย
เรียบร้อย

ในระหว่างเวลาที่ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ไปดำรง
ตำแหน่งเอกอัครราชทูตอยู่ ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ได้
ทรงปฏิบัติภารกิจอันสำคัญของประเทศชาติให้ลุล่วงไปอีกหลาย
ประการ มีอาทิ การเจรจาขอกู้เงินจากธนาคารโลก เพื่อนำ
มาใช้จ่ายในการลงทุนตามโครงการชลประทานในลุ่มแม่น้ำ
เจ้าพระยา โครงการท่าเรือกรุงเทพ ฯ และโครงการรถไฟ
ก็ทรงได้รับมอบหมายให้เป็นหัวหน้าคณะผู้แทนประเทศไทย
ไปเจรจากับธนาคารโลก ณ กรุงวอชิงตัน จนเป็นผลสำเร็จ
เรียบร้อย ซึ่งธนาคารโลกได้อนุมัติให้ประเทศไทยกู้เงินเป็น
จำนวน ๒๕ ล้านดอลลาร์ และรัฐบาลได้มอบอำนาจให้เป็นผู้
ลงนามในสัญญากู้เงินนั้นด้วย ในการประชุมสมัชชาแห่ง
สหประชาชาติสมัยสามัญครั้งที่ ๕ และที่ ๖ ปีพุทธศักราช ๒๔๕๓
และ ๒๔๕๔ ก็ทรงได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนประเทศไทย
ในคณะกรรมการที่ ๔ (ภาวะทรัสตี) และที่ ๒ (เศรษฐกิจและ
การคลัง) โดยลำดับ และทรงได้รับเลือกให้เป็นองค์ประธาน

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๘๕

ในคณะกรรมการนั้น ๆ ทั้งยังได้ทรงเป็นผู้แทนประเทศไทยใน
คณะมนตรีภาวะทรัสตีอีกด้วย ได้ทรงทำชื่อเสียงให้ปรากฏแก่
ตาโลกว่าไทยเราก็มียุคคนที่สามารถยอดเยี่ยมอาจปรึกษาปฏิบัติ
การการของโลกได้เท่าเทียมกับรัฐบุรุษชาติใด ๆ ได้ทั้งสิ้น

กรณีกิจทั้งปวง ซึ่งพระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ได้ทรง
รับมอบหมายและปฏิบัติให้เป็นผลสำเร็จลุล่วงไปโดยเรียบร้อย
ตั้งกล่าวมาแล้วนี้ ย่อมนับว่าเป็นคุณประโยชน์และเป็นเกียรติ
แก่ประเทศชาติอย่างไพศาล บัดนี้ ก็ทรงเจริญพระวัสสาชุกกาล
วัยวุฒิประกอบด้วยปรีชาสามารถ บริบูรณ์ด้วยภูมิปราชญ์
พหุสูต สมควรที่จะทรงพระมหากรุณาถ้อยของพระเกียรติยศ
ชั้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรมได้

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้
สถาปนาพระเจ้ายรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรรณไวทยากร ชั้น
เป็นพระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏ
ว่า พระเจ้ายรวงศ์เธอ กรมหมื่นนคราชูปงศ์ประพันธ์ นาคนาม
ทรงศักดิ์ดินา ๑๑๐๐๐ ตามอย่างธรรมเนียมพระเจ้ายรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าต่างกรมทั้งปวง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพศิริสวัสดิ์พัฒน์มงคล
วิบูลย์ศุภผลมโหฬารทุกประการ

ให้ทรงตั้งเจ้ากรม เป็นหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ก่อ
ศักดิ์นา ๕๐๐

ให้ทรงตั้งปลัดกรม เป็นหมื่นนรินทร์นราวัณ ก่อ
ศักดิ์นา ๓๐๐

ให้ทรงตั้งสมุหบัญชี เป็นหมื่นพลพรรคประมวณ ก่อ
ศักดิ์นา ๒๐๐

อนึ่ง โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์
เจ้าอลองคณี เป็นพระราชวงศ์ชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งทรงคุณงามความดี
มีพระปรีชาสามารถ ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณใน
หน้าที่ราชการทหารบกตั้งแต่เป็นนายทหารชั้นผู้น้อยจนถึงได้
ดำรงยศทหารชั้นนายพลมาตั้งแต่ในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรม
อัยกาธิราช พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตลอด
มาจนได้เป็นเสนาธิการทหารบกในรัชกาลแห่งสมเด็จพระบรม
บิดุลาธิราชพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปฏิบัติ
หน้าที่ราชการเป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติมาโดยลำดับ

ตอนที่ ๒๙ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ตั้งมีข้อความพิสดารปรากฏอยู่ในประกาศสถาปนาขึ้นเป็นพระ
วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เมื่อมีพุทธศักราช ๒๔๓๓ นั้นแล้ว

ต่อมา เมื่อมีพุทธศักราช ๒๔๗๔ ตำแหน่งเสนาบดี
กระทรวงกลาโหมว่างลง จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้
พระองค์เจ้าอลองภูเป็นผู้รับตำแหน่งเสนาบดี ครั้นเมื่อทาง
ราชการได้รวมราชการกระทรวงทหารเรือเข้ากับกระทรวงกลาโหม
ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ พระองค์เจ้าอลองภูเป็นรอง
เสนาบดี และให้มีตำแหน่งนี้ในที่ประชุมเสนาบดีสภาด้วย
ทรงรับการปฏิบัติหน้าที่ราชการสนองพระเดชพระคุณมาโดย
เรียบร้อย

ครั้นถึงในรัชกาลปัจจุบัน เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ
ตั้งคณะอภิรัฐมนตรีและคณะองคมนตรี สำหรับเป็นที่ทรง
ปรึกษาราชการตามรัฐธรรมนูญ พระองค์เจ้าอลองภูก็ได้ทรง
ดำรงตำแหน่งอภิรัฐมนตรีรักษาการไปหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทน
พระองค์ด้วยพระองค์หนึ่ง แล้วภายหลังจึงได้เปลี่ยนชื่อ
ตำแหน่งเป็นองคมนตรี ได้รับพระราชการบริหารกิจการใน
หน้าที่ฝ่ายพระมหากษัตริย์ให้สำเร็จลุล่วงไปโดยเรียบร้อยสม

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

พระราชประสงค์ตลอดมา จนได้สนองพระเดชพระคุณถึง
ตำแหน่งประธานองคมนตรี

บัดนี้ ก็ทรงเจริญพระชนมายุ วัสสาชุกาลด้วยวุฒิ ดำรง
มั่นอยู่ในสุจริตธรรมสัมมาจารี มีความจงรักภักดีในใต้ฟ้า
ตะอองธุลีพระบาทโดยประจักษ์ นับว่าเป็นหลักอยู่ในพระบรม
ราชวงศ์พระองค์หนึ่ง สมควรที่จะทรงพระมหากรุณายกย่อง
พระเกียรติยศขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรม เพื่อเป็นที่เชิดชู
พระเกียรติยศแด่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงอดิศรอุดมเดช
พระบิดาต่อไป

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้
สถาปนา พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอลองกฤษ เป็นพระองค์
เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า พระ
วรวงศ์เธอ กรมหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์ ครุฑนาม ทรงศักดินา
๑๑๐๐๐ ตามอย่างธรรมเนียมพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
ต่างกรมทั้งปวง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุข พล
ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพิพัฒนามงคล วิบุลย
ศุภผลมโหฬารทุกประการ

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ให้ทรงตั้งเจ้ากรม เป็นหมื่นอดิศรอุดมศักดิ์ ถือศักดินา

๕๐๐

ให้ทรงตั้งปลัดกรม เป็นพันบริรักษ์ภูเบศร ถือศักดินา

๓๐๐

ให้ทรงตั้งสมุหบัญชี เป็นพันวิเศษพลขันธ์ ถือศักดินา

๒๐๐

อนึ่ง โดยที่ทรงพระราชดำริว่า พระวรวงศ์เธอ พระองค์
เจ้านักขัตรมงคล เป็นพระราชวงศ์ผู้ทรงคุณวุฒิวิद्याสามารถ
ได้ทรงรับราชการสนองพระเดชพระคุณมาในตำแหน่งหน้าที่อัน
สำคัญทั้งในราชการทหารและราชการฝ่ายพลเรือนหลาย
ตำแหน่ง ทรงปฏิบัติหน้าที่เป็นคุณประโยชน์แก่ประเทศชาติมา
โดยลำดับ ดั่งมีข้อความพิสดารปรากฏอยู่ในประกาศสถาปนา
ขึ้นเป็นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า เนื่องในโอกาสพระราช
พิธีบรมราชาภิเษก เมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๓ นั้นแล้ว

ครั้นต่อมา เมื่อเสร็จงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกเฉลิม
พระราชมนเทียรแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงเป็นจะ
ต้องเสด็จพระราชดำเนินกลับไปประทับอยู่ในต่างประเทศอีก
ก็ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้โดยเสด็จในฐานะองคมนตรี

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๘ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ประจำพระองค์ เป็นผู้ใหญ่ในพระราชสำนักในต่างประเทศ
พระองค์เจ้านักขัตรมงคล ก็ได้ทรงสนองพระเดชพระคุณเป็น
ที่เรียบร้อยตลอดมา นอกจากนี้ ทรงตระหนักในพระราช
หฤทัยอยู่ว่า พระองค์เจ้านักขัตรมงคล ทรงมีพระประพฤติและ
อัชฌาศัยโอบอ้อมอารี มีปรกตีสภาพอ่อนโยนปราศจากอคติ
จึงเป็นที่นิยมนับถือรักใคร่ในหมู่พระราชวงศ์และข้าราชการโดย
ทั่วไป และบัดนี้ทรงเจริญพระชนมายุล่วงมีชัณมิวาย ทั้งทรง
สถิตอยู่ในที่ที่เป็นพระชนกแห่งสมเด็จพระบรมราชินี มีพระ
บุรพาธิการคุณอันยิ่งใหญ่ สมควรที่จะทรงพระมหากรุณา
ยกย่องพระเกียรติยศขึ้นเป็นพระองค์เจ้าต่างกรม เพื่อเป็นที่เชิดชู
พระเกียรติยศแด่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
พระบิดาต่อไป

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้
สถาปนาพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้านักขัตรมงคล ขึ้นเป็น
พระองค์เจ้าต่างกรม มีพระนามตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า
พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นจันทบุรีสุรนาถ สิ้นนาม ทรง
ศักดินา ๑๑๐๐๐ ตามอย่างธรรมเนียมพระวรวงศ์เธอ พระองค์
เจ้าต่างกรมทั้งปวง จงทรงเจริญพระชนมายุ พรรณ สุข พล

ตอนที่ ๒๘ เล่ม ๖๕ ราชกิจจานุเบกษา ๖ พฤษภาคม ๒๔๕๕

ปฏิภาณ คุณสารสมบัติ สรรพสิริสวัสดิพัฒน์มงคล วิบูลย์
ศุภผลมโหฬารทุกประการ

ให้ทรงตั้งเจ้ากรม เป็นหมื่นจันทบุรีสุรนาถ ถือศักดินา
๕๐๐

ให้ทรงตั้งปลัดกรม เป็นพันตราดไพทออรุณ ถือศักดินา
๓๐๐

ให้ทรงตั้งสมุหบัญชี เป็นพันขลุ่ยพลารักษ์ ถือศักดินา
๒๐๐

ให้ผู้ซึ่งได้รับตำแหน่งบรรดาศักดิ์ ทั้ง ๑๒ นี้ ทำราชการ
สนองพระเดชพระคุณต่อไป ให้มีสุขสวัสดิ์เจริญ เทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๕๕
เป็นปีที่ ๗ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฐมนตรี